

ORDRE del conseller d'Educació i Cultura de dia 14 de juny de 2002, per la qual es regula l'elaboració i execució del Programa d'acolliment lingüístic i cultural adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears que cursa estudis als instituts d'educació secundària.

La presència d'alumnes d'incorporació tardana, procedents de la immigració, al sistema educatiu de les Illes Balears i, en concret, als instituts d'educació secundària, és un fet habitual i en creixement continu. La necessitat d'atenció educativa a aquests alumnes és quelcom que la planificació del centre ha d'incorporar i, per tant, ha de ser objecte de mesures de regulació, orientació i suport per part de l'Administració educativa.

La diversitat d'aquests alumnes és molta i depèn d'elements ben distints: lloc de procedència, motius de la migració, factors socioeconòmics, lingüístics, culturals... Aquesta circumstància comporta una gran complexitat als centres i al professorat. A la institució escolar hi conviuen alumnes acabats d'incorporar al sistema educatiu illenc, o amb un cert temps d'inserció, sense coneixements de català ni de castellà, amb alumnes castellanoparlants, procedents de la resta de l'Estat o de la immigració exterior, sense coneixements de català. Però la situació és sovint més complexa encara, perquè al fet lingüístic s'hi superposen altres components determinants: així, són considerables les diferències des del punt de vista dels referents culturals que propicien la coexistència d'alumnes procedents de cultures properes amb alumnes de països culturalment més allunyats del context de les Illes Balears. També són molt notables les diferències des del punt de vista acadèmic (alumnes amb escassa escolarització, historials acadèmics irregulars al costat d'alumnes que han seguit amb aprofitament divers un procés educatiu homologable al nostre,...).

En aquest context, el problema de la comunicació és fonamental per a la inserció dels alumnes en el sistema educatiu i per a l'assoliment dels objectius educatius que aquest sistema té establerts. Els centres han de possibilitar que els alumnes accedeixin a la llengua catalana, que els ha de permetre comunicar-se i seguir els aprenentatges escolars, és a dir, integrar-se a la comunitat escolar, i els ha de servir, com a llengua pròpia de les Illes Balears, de vehicle de comunicació i d'integració en la societat que els acull. Aquest aprenentatge ha de servir, alhora, per a la cohesió del propi sistema educatiu i de la societat mateixa. La llengua castellana, llengua materna d'alguns sectors d'aquest alumnat, ha de ser objecte de tractament educatiu per tal que els alumnes hi puguin accedir en les millors condicions; però, no podem oblidar

que, a causa de la situació sociolingüística de les Illes Balears, de desequilibri en l'ús social del català, és molt freqüent que el contacte més significatiu que poden tenir aquests alumnes amb la llengua oficial pròpia de les Illes Balears sigui el que es produeix a l'aula. D'aquesta realitat se'n deriva la necessitat d'establir els mecanismes d'atenció lingüística i prioritzar aquesta llengua en un pla d'acolliment, atès que, per a un sector important d'aquest alumnat, el contacte amb el castellà és molt més fàcil i habitual en ambients informals de l'escola i de la societat en general (mitjans de comunicació de masses –TV, cinema...-, punts de residència, amics...).

Per cobrir aquestes necessitats així com pertoca, la Conselleria d'Educació i Cultura ha mantingut diverses sessions d'estudi i treball amb els centres d'educació secundària, ha inclòs en les successives ordres de projectes d'intervenció educativa dels darrers cursos la possibilitat que els centres adoptassin mesures d'atenció específica a aquest tipus d'alumnat. Finalment, i en compliment del punt 15, sobre la integració socioeducativa de l'alumnat, de l'Acord per a la millora de l'ensenyament públic no universitari i de les condicions de treball del personal docent, de 30 d'abril de 2002, signat amb els sindicats STEI-i, FE-CCOO i FETE-UGT, representants a la Mesa Sectorial d'Educació, la Conselleria d'Educació i Cultura es va comprometre a elaborar un pla d'acolliment per afavorir, entre d'altres aspectes, la integració lingüística, cultural i social dels alumnes immigrants.

Per això, la Conselleria d'Educació i Cultura convoca els centres a l'elaboració d'un Programa d'acolliment lingüístic i cultural, amb implicació de tots els òrgans de govern i de coordinació didàctica dels instituts i inserit en els plantejaments institucionals del centre (projecte lingüístic, projecte curricular, pla d'acció tutorial,...), per atendre les necessitats educatives d'aquest alumnat. El propòsit és d'aportar a aquestes persones els elements de comunicació i les pautes culturals imprescindibles perquè, amb un mínim de temps i un màxim de garanties, puguin incorporar-se a l'educació regular. Aquesta Ordre defineix el programa i n'estableix les principals pautes organitzatives i funcionals, basant-se en el respecte de l'autonomia pedagògica dels centres com a fonament de qualsevol iniciativa educativa amb voluntat de ser eficaç.

D'aquest programa també se'n podrà beneficiar aquell sector d'alumnat que, tot i estar en el sistema educatiu de les Illes Balears, no hagi adquirit els coneixements mínims de llengua catalana.

Per tot això, la Conselleria d'Educació i Cultura, en la mesura de les seves possibilitats, aportarà les disposicions i els recursos necessaris per complir aquesta Ordre.

Conseqüentment, en virtut de les competències que em són pròpies i a proposta de les direccions generals d'Administració Educativa, de Personal Docent i d'Ordenació i Innovació, dict la següent

ORDRE

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

Els instituts d'educació secundària amb alumnat que no tenguin competència en llengua catalana, i si n'és el cas en llengua castellana, sigui perquè, procedent d'altres indrets, s'ha incorporat de manera tardana al sistema educatiu de les Illes Balears, sigui perquè no l'han adquirida suficientment durant la seva escolaritat, hauran d'elaborar un Programa d'acolliment lingüístic i cultural amb la finalitat de proporcionar a aquest alumnat els elements que els permetin inserir-se adequadament tant al sistema ordinari, per cursar els estudis de secundària amb aprofitament, com a la societat en general.

Article 2

Marc institucional i continguts del Programa d'acolliment lingüístic i cultural

1. El Programa d'acolliment lingüístic i cultural ha d'inserir-se en el marc general de la planificació del centre per atendre la diversitat i ha de fer efectives les directrius i criteris del Projecte lingüístic de centre quant a l'ensenyament i ús de les llengües; del Projecte curricular d'etapa pel que fa als aspectes curriculars i del Pla d'acció tutorial pel que fa a les actuacions específiques que es duren a terme amb el grup-classe per afavorir la integració de tot l'alumnat i la interrelació del professorat i de l'alumnat que conviurà durant el curs. El programa ha de participar, així mateix, dels projectes institucionals que, des de l'exercici de l'autonomia del centre, es duguin a terme, com poden ser els projectes d'intervenció educativa.
2. El programa ha de contenir els elements de planificació necessaris perquè els alumnes d'incorporació tardana, com a resultat de la seva aplicació, estiguin en condicions d'adquirir, en primera instància, la competència lingüística corresponent al nivell llindar de la llengua catalana, el vocabulari bàsic i científic de matemàtiques i el coneixement social i natural i les característiques culturals, lingüístiques i històriques de les Illes Balears. A aquest efecte, es procedirà a les adaptacions curriculars pertinents. Aquesta planificació també haurà d'atendre els alumnes amb dificultats específiques

en algun aspecte lingüístic i amb retard associat a aquest aspecte tot i que siguin alumnes que ja han estat escolaritzats al nostre sistema educatiu.

3. La Conselleria d'Educació i Cultura, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries i segons les dotacions dels centres, proveirà els recursos humans i materials necessaris per a l'execució del programa.

Article 3

Elaboració del programa

1. El programa, que s'elaborarà anualment, és responsabilitat de l'equip directiu, que el dissenyarà amb la col·laboració del departament d'orientació, del departament de llengua catalana i dels departaments didàctics que sigui pertinent.
2. La direcció del centre podrà nomenar una comissió específica per redactar el programa.
3. El Programa d'acolliment lingüístic i cultural formarà part de la Programació general anual i, consegüentment, haurà de seguir el procediment d'aprovació que regeix aquest document institucional.

Article 4

Objectius

Els objectius del programa són aconseguir que els alumnes:

- a) Aprenguin a expressar en català les formes lingüístiques dels conceptes que tenen interioritzats en la seva llengua materna i desenvolupin el llenguatge amb adequació al context on són inserits, per tal de no reduir els aprenentatges per desconeixement de l'idioma i augmentar les competències lingüístiques que els permetin la realització de tasques acadèmiques i socials.
- b) Reconeixin les característiques culturals personals i les que defineixen tant la cultura pròpia de les Illes Balears com d'altres de l'entorn.
- c) Desenvolupin les habilitats lingüístiques i socials necessàries per a la interacció amb els altres companys i les persones adultes.
- d) Incrementin el seu sentit de pertinença a una cultura nova, com és la del territori que els acull, i integrin al seu patrimoni personal els trets definitoris d'aquesta cultura, assumint-ne la incorporació com un enriquiment de les seves possibilitats personals com a membres de la societat de les Illes Balears.

Article 5

Professorat

1. El professorat responsable directe de l'atenció lingüística i cultural derivada del programa d'acolliment serà, preferentment, professorat amb destinació definitiva a l'institut d'educació secundària, tant pertanyent al cos de mestres com al de professors d'educació secundària.
2. Aquests professors actuaran en aplicació del programa d'acolliment lingüístic i cultural i amb coordinació tant amb els equips docents com amb el departament al qual pertanyen i al d'orientació.
3. La Conselleria d'Educació i Cultura, mitjançant el procediment pertinent, podrà adscriure personal del centre o professorat d'altres procedències als instituts per tal que realitzin les tasques derivades del Programa d'acolliment lingüístic i cultural.

Article 6

El Programa d'acolliment lingüístic i cultural com a instrument de planificació educativa

1. El Programa d'acolliment lingüístic i cultural és un instrument de planificació flexible, adaptat a les necessitats educatives, lingüístiques i culturals dels alumnes, que ha de contenir i fer operatius els principis següents:
 - a) L'atenció lingüística a aquest alumnat no es pot aïllar de les mesures globals de dinamització i foment de l'ús de la llengua catalana en l'àmbit de tot el centre, però n'és un aspecte individualitzat.
 - b) En els casos de l'alumnat procedent d'altres sistemes educatius, la integració al sistema ordinari és el fonament de qualsevol plantejament programàtic.
 - c) El manteniment del grup-classe de referència per part dels alumnes participants en qualsevol de les modalitats educatives del programa.
 - d) La responsabilitat directa del programa és la que s'esmenta a l'article 3, això no obstant, la competència en l'aplicació és dels equips docents i de la totalitat del professorat del claustre.
2. Les mesures organitzatives i d'intervenció educativa previstes poden prendre formes diverses com els tallers de llengua i cultura ja experimentats al sistema educatiu de les Illes Balears, les aules d'acolliment o el suport lingüístic organitzat segons diferents possibilitats i d'acord amb els models i assessorament que pugui establir la Conselleria d'Educació i Cultura.

3. Qualsevol de les mesures adoptades haurà de preveure un temps mínim i un temps màxim de l'horari setmanal dels alumnes en un grup específic diferent al grup-classe de referència. L'activitat específica es desenvoluparà entre un mínim de sis hores setmanals i un màxim de setze, sempre que sigui possible i tenint en compte la llengua i cultura d'origen i el grau d'escolarització de cada alumne. La durada d'aquesta intervenció educativa haurà de ser d'un període del curs escolar no superior als nou mesos, sempre segons el grau d'aprofitament i d'assoliment dels objectius.
4. No obstant el que s'indica a l'apartat anterior, l'Administració educativa podrà autoritzar, amb caràcter excepcional, per a alumnes d'incorporació tardana sense coneixement de cap de les llengües oficials de les Illes Balears, altres mesures d'immersió lingüística amb una dedicació de, si cal, la totalitat de l'horari setmanal per un període mai no superior a dotze setmanes lectives.
5. Els alumnes que hagin rebut atenció educativa d'acord amb qualsevol dels dos apartats anteriors seran objecte d'un seguiment per tal d'avaluar si la incorporació plena al seu grup ordinari de referència es desenvolupa de forma adequada. Si fos necessari es podrà revisar quina atenció lingüística addicional requereixen.
6. L'equip docent elaborarà les adaptacions curriculars pertinents per a aquest sector d'alumnat. Si cal, requerirà la col·laboració del Departament d'orientació i dels departaments didàctics corresponents.
7. La Conselleria d'Educació i Cultura posarà a l'abast del professorat i dels centres materials orientatius amb propostes organitzatives i didàctiques, així com una oferta de formació permanent del professorat congruent amb aquest propòsit.

Article 7

Avaluació dels alumnes i avaluació interna del programa

1. El programa ha de preveure mesures d'avaluació, tant dels alumnes en els aspectes lingüístics, culturals i curriculars, com dels mecanismes de reincorporació al grup de referència.
2. Les dades d'aquestes avaluacions es consignaran en els documents acadèmics pertinents mitjançant les diligències corresponents.
3. El programa ha de preveure mesures d'avaluació del procés per millorar-ne l'execució i fer-ne una valoració final, que s'haurà d'incloure en la memòria anual, i que servirà de base per a la planificació del curs següent.

Article 8

Seguiment, avaluació i assessorament

1. El Departament d'Inspecció Educativa, en exercici de les funcions que li són pròpies, farà el seguiment i l'avaluació del Programa d'acolliment lingüístic i cultural a cadascun dels instituts d'educació secundària que el duguin a terme. En acabar el curs escolar, el Departament d'Inspecció emetrà un informe global sobre l'aplicació del programa.
2. Els serveis d'Ensenyament del Català i d'Innovació Educativa de la Conselleria d'Educació i Cultura assessoraran i donaran suport al professorat i als centres que apliquin aquest programa.

Article 9

Formació del professorat

1. La Conselleria d'Educació i Cultura, mitjançant el programa vigent de formació permanent del professorat, propiciarà una oferta formativa específica per al professorat responsable dels programes d'acolliment lingüístic i cultural d'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears. Aquesta oferta s'adreçarà tant a la preparació del professorat sense experiència en aquest camp com als aspectes relacionats amb la problemàtica organitzativa i didàctica que comporta la iniciativa.
2. Així mateix, s'afavorirà en la formació permanent del professorat l'existència d'una oferta formativa adreçada a la totalitat del professorat relacionada amb els diferents aspectes que són objecte d'aquesta Ordre.

Disposició addicional primera

S'autoritza la Direcció General d'Administració Educativa perquè dicti les instruccions i orientacions necessàries per a l'aplicació d'aquesta Ordre.

Disposició addicional segona

S'autoritzen les diferents direccions generals perquè adoptin les mesures necessàries per a l'aplicació del que disposa aquesta l'Ordre.

Disposició final

Aquesta Ordre entrarà en vigor el dia següent al de la seva publicació en el *Butlletí oficial de les Illes Balears*.

El conseller d'Educació i Cultura

Damià Pons i Pons
Palma, 14 de juny de 2002